

Az egyszerűség szépsége

Ravasz Józsefet biztosan sokan ismerik – ha személyesen nem is, akkor szerteágazó tevékenységei révén, hiszen rengeteg politikai, illetve kulturális szervezet alapításában működött közre. A teljesség igénye nélkül, ő a Roma Demokratikus Unió Párt társalapítója, a Déli Hírlap, a Polgár című hetilapok alapító főszerkesztője, a Romológiai Kutató- és Módszertani Intézet alapító elnöke. Tanácsadóként segítette a Dunaszerdahelyi Városi Hivatal munkáját, az Oktatásügyi Minisztériumot Szlovákiában. Strasbourgban az Európai Unió Parlamentjében évekig ő volt a Romák Európai Fórumának szlovákiai szakértője, továbbá docens a Szent Erzsébet főiskolán, a Csallóközi Romák Néprajzi Múzeumának alapítója. S mindezek mellett rengeteg vers és tanmese szerzője, de jelent meg szakirodalmi jellegű könyve a csallóközi romák identitástudatáról, illetve a dunaszerdahelyi prímásokról és zenészdinasztiákról, pár éve pedig kiadott egy életrajzi regényt is *A csoda én magam vagyok* címmel. A most bemutatásra kerülő *Időképlet* című verseskötet pedig a tizenhatodik önálló kötete.

Időképlet. Képleteket leginkább különböző tudományágak alkalmaznak bizonyos általános érvényű összefüggések, törvényszerűségek, vegyületek alkotórészeinek leírására, de képleteket használunk a rímek, ritmusok lejegyzésére is. Ebből kiindulva a vers is lehet egy képlet. Lehet érzések és gondolatok képlete. Valóság és álmok képlete. A szépség, a fájdalom képlete. A hit és a remény képlete. Tájak és évszakok képlete. Egy pillanat, egy emlék képlete. „Pillangószárnyú örömkök” képlete. „Cigánykönnyek” képlete. A „mindenség zsenialitásának” képlete. A „pörölő csend” képlete. Ez a kötet pedig egy ember, egy „megbékélt lelkű költő” képlete.

„Az egyszerűség kell, hogy életünk legbensőbb programja legyen” – mondta Pilinszky János. Olyan korban élünk, amikor egyre inkább kiveszőben van az egyszerűség. Mintha nem lenne rá igény, sőt, sokszor egészen pejoratív áthallása is szokott lenni. Gondoljunk csak arra, amikor egy csekély intellektuális képességekkel megáldott egyénre úgy hivatkozunk, hogy egyszerű. Senki sem akar egyszerű lenni. A körülöttünk lévő világ is azt hangoztatja, legyünk eredetiek, egyéniségek, egyediek. S ez még nem is baj, sőt, természetszerűleg azok is vagyunk, viszont az egyszerűség szépségéről ritkán esik szó. Nehezünkre esik kimondani olyan egyszerű szavakat, hogy szeretet vagy hála. Iróniával védekezünk. Nem va-

nília fagyit veszünk, hanem édes és sós perccel ízesített szószörvényekkel és ka-kaós brownie süteménydarabokkal kevert földimogyoróvajás jégkrém. És ez az irány nemcsak az ételmiszerfogyasztásban van jelen, hanem például a líra fősodrában is. Hogy ez a tendencia egyáltalán pozitív vagy negatív, abba nem mennék most bele, annyi bizonyos, hogy Ravasz József lírája az egyszerűsége törekszik, s lehet, hogy úgy tűnik, de bizony egyszerűnek lenni egyáltalán nem egyszerű vállalkozás. Kosztolányi Dezső írja Ady Endréről *Az írástudatlanok árulásában*: „Fél az egyszerűségtől. Attól tart, hogy ezzel üressé válik. Az egyszerűség valóban csak akkor tartalmaz, ha mögötte van is valami. Ehhez igazság kell és alázat.”

Nos, nekem az a benyomásom, hogy Ravasz József nem fél az egyszerűségtől, mert ő a „madaraktól tanult énekelni”. Ravasz József lírája a bonyolulton túli, felsőfokú, nemes, letisztult egyszerűség intézménye.

Ravasz József *Időképlet*ének legalább ennyire meghatározó eleme az a kettős identitástudat, melyről az előszóban így vall: „Magyar ajkú romaként gondolkodni egy olyan országban, ahol élek, abszurdum. Már lassan szétmállik az a két kő is, amelyek között őrlődöm, tudatosítva, hogy az általam dédelgetett nemzettársi státuszomban egyedül maradtam. Utópisztikusnak vélhető gondolataimat, életfilozófiámat az utókor számára a munkásságom őrzi majd.”

Kiáltásnak született, írja két versében is. És kiált. Kiáltja, hogy egyetlen kiút sem létezik, ami feloldozna az emberi előítélet alól, kiáltja, hogy mindent megtett a másságában rejtett titkok közzétételének érdekében, kiáltja, hogy olyan versvilágot épített, melyben van Cigányország, kiáltja, hogy cigány sorsának szépsége a tragédiákban rejlik, kiáltja, hogy ismeretlen vétkeivel él, hogy érthetlenségek ölelik, de legalább ilyen hangosan és szenvedélyesen kiáltja, hogy nincs párja, ahová született, hogy búza helyett szerelmet vet kora ősszel, hogy lélektisztító álmaiban fiatalodik, kiáltja, hogy lázálmában kékszemű angyal suttozta tele szobáját, hogy szíve tavaszkozsma, kiáltja, hogy olyan szép e pillanatnyi minden.

Hogy az egyszerűség nem azonos feltétlenül az egyoldalúsággal, azt jól bizonyítja az ambivalencia is, mely gyakran tetten érhető soraiban. Egyszerre jellemző rá az elégedettség, illetve az elvágódás, még inkább a visszavágódás, a remény és a beletörődés, hogy semmi sincs rendben, és hogy mégis minden a helyén van. Reggelente döbbenetté változik, aztán parányi porszem, később eső. Ravasz Józsefben egy világ törpül. Ravasz József sose szédül el, ő a szédülés. Ravasz József lenne hegedű, lenne embervers, lenne madárdalok karnagya, Ravasz József, ami nem lehet, az ő, sziklarepedés kése, folytonos reménykereskedő, életiskolás hallgató, Isten műve, félálomban hajnalváró, szerelmes riporter.

(Ravasz József: Időképlet, Csallóközi Roma Néprajzi Múzeum, 2022)